

Barne- og familiedepartementet
Postboks 8036 Dep
0030 Oslo

Kirkens Bymisjons innspill til ny barnelov – likestilt foreldreskap og felles omsorg for barn etter samlivsbrudd

Kirkens Bymisjon er en åpen og inkluderende ideell organisasjon som arbeider i over 50 byer og steder i hele Norge, blant mennesker som strever med hverdagen på ulike måter. Vår visjon er at alle mennesker erfarer respekt, rettferdighet og omsorg.

Kirkens Bymisjons driver *Myrsnipa Samværssted*, som jobber med samvær ved omsorgsovertakelse etter barnevernloven, støttede og beskyttede tilsyn etter barnelovens bestemmelser, samt tilrettelegger for samvær og fører tilsyn ved samvær der forelder soner i fengsel. I 2023 gjennomførte Myrsnipa Samværssted om lag 4000 samvær på landsbasis. Dette høringssvaret er basert på kunnskapen og erfaringene fra Kirkens Bymisjons samværssteder.

Innledningsvis svarer vi på høringsnotatets hovedpunkter. Vi kommenterer *barnets rett og mulighet til å si sin mening og bli hørt*, samt *samvær og tilsyn ved samvær*. Avslutningsvis kommenterer vi på *endringer i barneloven*.

Vi viser for øvrig til vårt høringsinnspill til NOU 2020:14 Ny barnelov, som tydeliggjør våre prinsipielle standpunkt knyttet til intensjonen med ny barnelov. Vi legger til grunn FNs barnekonvensjons artikkel 3 og 12 i våre innspill.

Kirkens Bymisjon takker for muligheten for å gi innspill til høringen.

Oppsummering av våre viktigste punkter:

- Kirkens Bymisjon er enige i at det som hovedregel er barnets beste å opprettholde kontakten med begge foreldre, men vi ønsker å understreke at det i noen tilfeller ikke er til barnets beste å ha foreldre som er likestilt i sine omsorgsoppgaver overfor dem. Barnets beste-vurderinger må være overordnet hensynet til likestilt foreldreskap.
- Vi er positive til en egen bestemmelse som skal støtte opp om verdien av omsorg fra begge foreldre med en tydeliggjøring av at hensynet til hva som er barnets beste kan endre seg over tid.
- Vi mener det må defineres tydelig hva som ligger i foreldreansvar og foreldrefullmakt, uavhengig av hvilket begrep som benyttes. Vi oppfordrer til å finne et bedre begrep enn foreldrefullmakt, som vi mener er et uklart begrep.
- Vi støtter myndighetenes positive plikt til å iverksette tiltak tidlig i forløpet ved samværshindring.

- Vi støtter at barn skal ha rett til en samtale med mekler uavhengig av om foreldrene samtykker, og understreker viktigheten av å sikre at dette blir en rettighet som faktisk gis.
- Vi understreker at det ikke skal være samvær dersom samvær ikke er til barnets beste, at barn skal kunne nekte samvær.
- Vi ber om at det tydeliggjøres at det ikke skal være lov å hente barn til samvær med tvang eller mot barnets vilje.
- Vi fraråder at familie og nettverk skal benyttes som tilsynspersoner i tilfeller ved samvær med tilsyn, og mener det er nødvendig med nøytrale personer uten tilknytning til familien.
- Vi støtter forslaget om å øke antall timer samvær med tilsyn som kan ilegges av retten.
- Vi mener det bør være mulighet for bistand til gjennomføring av samvær, også uten dom

Til høringsnotatets hovedpunkter:

5.6.5 Ny hovedregel om delt foreldrefullmakt

Kirkens Bymisjon er glade for at det jobbes for et likestilt og likeverdig foreldreskap. Etter vårt syn legger dette lovforslaget til rette for det. **Kirkens Bymisjon støtter hovedregelen om delt bostedsmyndighet/foreldrefullmakt og ser at regelen vil kunne gi positive virkninger for mange familier ved samlivsbrudd.** Vi er enige i at det som hovedregel er barnets beste å opprettholde kontakten med begge foreldre, og tror det vil virke konfliktdependende eller -avvergende effekt i familier som samarbeider godt og til barnets beste ved samlivsbrudd.

Samtidig ønsker vi å understreke at det i noen tilfeller ikke er til barnets beste å ha foreldre som er likestilt i sine omsorgsoppgaver overfor dem. Vi understreker derfor viktigheten av å alltid vurdere barnets beste her. Delt bostedsmyndighet og foreldrefullmakt kan være i direkte motstrid til det som er best for barn, og dette må hensyntas. **Kirkens Bymisjon vil minne om at i alle avgjørelser som angår barn skal reelle barnets beste-vurderinger gjøres. Disse vurderingene må ligge til grunn, og være overordnet, i alle vurderinger rundt likestilt foreldreskap eller ikke.**

En ordning som tar sikte på likeverdig foreldreskap hvor foreldre skal enes om flere forhold som gjelder barnet, har også potensiale i seg til å skape mer uenighet og konflikt. Vi er derfor bekymret for at ordningen med likestilt og likeverdig foreldreskap kan bli konflikt drivende i familier med stor grad av uenighet, og er bekymret for at det vil medføre ytterligere belastning for barn i disse familiene. Riktig informasjon, støtte og veiledning til familier og meklingsinstanser kan forbygge og dempe konflikter med mål om at barnet blir minst mulig skadelidende. Det er viktig at familieverket har nok ressurser til å støtte foreldre i dette, og kan prioriterer sine ressurser i familier der det er konflikt.

Slik vi leser forslaget opplever vi at begrepet bosted for barn faller ut, til fordel for begrepet samvær. Barn har rett til bolig. Rett til et sted å bo er en grunnleggende menneskerettighet, så vi vil advare mot en slik endring. Vi anbefaler derfor ikke å erstatte begrepet bolig med et nøytralt samværsbegrep, da det undergraver rettigheten til et sted å bo. Å vite at man har et sted å «bo» – selv om det bor flere steder, er avgjørende for barns trygghet og utvikling.

Vi vil også innvende at fullmaktbegrepet intuitivt leder hen mot at en person er tildelt kompetanse til å inngå avtale *på vegne av en annen*. Kirkens Bymisjon mener at et begrep som leder hen mot myndighet eller bestemmelsesrett framfor fullmakt muligens vil fungere bedre. En mulig variant er «foreldremyndighet». **Kirkens Bymisjon mener det må defineres tydelig hva foreldreansvar og foreldrefullmakt faktisk betyr, uavhengig av hvilket begrep som benyttes.** Det må være mulig for foreldre å forstå hva som ligger av ansvar og myndighet i de forskjellige begrepene, og vi oppfordrer til å velge et annet begrep enn foreldrefullmakt.

6.6.2 Krav om midlertidig avgjørelse

Kirkens Bymisjon støtter forslaget om at *det innføres en plikt for retten til å treffe midlertidig avgjørelse i saker som gjelder samværshindring*. Dette gir mulighet for at samvær kan igangsettes eller gjenopprettes relativt raskt der det ansees å være til barnets beste. *Forslaget fra departementet* om at mekler kan utarbeide et notat som kan oversendes til retten, hvis partene samtykker, og hvor det er nevnt hva som er uenigheter, støttes også. Vi ser at det ofte tar lang tid før samvær kommer i gang, og hvis et slikt notat kan gjøre at saken opplyses raskere, vil det være en fordel.

Kirkens Bymisjon støtter myndighetenes positive plikt til å iverksette tiltak tidlig i forløpet ved samværshindring. Dette må være kompenserende tiltak som bidrar til samvær, og som tilrettelegger for trygge løsninger og ekstra støtte. Eksempler på dette kan være å legge til rette for henting og bringing av barnet, gjennomføre samvær i barnehagen med trygge, nøytrale personer til stede og ha høy grad av fleksibilitet i forhold til tidspunkter. Vi understreker viktigheten av tett veiledning og oppfølging av begge foreldrene, og at det legges til rette for en god bli kjent-prosess for tilsynsperson i forkant.

Vår erfaring er at jo tidligere man kommer i gang med samvær etter brudd eller konflikt, jo bedre er det for barnet og prosessen. Vi erfarer at konflikten øker i takt med lengden på fraværsoppholdet.

6.6.3 Plikt for dommer til å vurdere å sende saken tilbake til mekling

Kirkens Bymisjon støtter intensjonen i dette forslaget, men understreker viktigheten av korte frister i slike tilfeller, for å unngå at barn mister tid med den ene forelderen mens dette pågår.

7.6.1 Innretting av meklingsordningen

To underkategorier av mekling, familieveiledning og foreldretvistmekling.

Høringsnotatet opplyser om at departementet viderefører ordningen med obligatorisk mekling ved samlivsbrudd og i foreldretvistsaker. Dette er begrunnet i at det er av stor verdi at foreldre og barn får mulighet til å snakke med mekler/terapeut i forbindelse med bruddet. Det er Kirkens Bymisjon enig i. **Vi er imidlertid bekymret for at familievernet ikke har tilstrekkelige ressurser til å til å prioritere sakene hvor der det er størst behov.** Kirkens Bymisjon mener det er avgjørende at **familievernet får tilstrekkelige ressurser til å følge opp familier hvor foreldre er i konflikt og barnet blir skadelidende.** Vi tror Danmarksmodellen/trafikklysmodellen, som høringsnotatet viser til, med fordel kunne prøves ut, fordi den vektlegger at ressursene settes inn der barnet og resten av familien trenger det som mest.

Kirkens Bymisjon mener begrepet familiesamtale er godt og signaliserer barnets sentrale rolle.

7.6.5. Referat fra barnesamtalen

Standardisert mal for barnesamtalen støttes av Kirkens Bymisjon. Vi er enig i at mekler etter konkret vurdering kan unnlate å oversende hele eller deler av referatet fra barnesamtalen, og ha rett til selv å bestemme om domstolen skal få se referatet fra barnesamtalen.

6.7.2 Tiltak som det kan informeres bedre om og brukes mer

Kirkens Bymisjon støtter forslaget om at taket på antall timer samvær med tilsyn som kan ilegges av retten, økes. Vi mener imidlertid en bedre løsning vil være å øke taket til 36 timer per år for både beskyttet og støttet tilsyn. Det blir opp til dommeren å ta stilling til hvor mange timer som skal bevilges i hver enkelt sak. I dag er det så stor forskjell i timetall i de to ordningene, at det i seg selv øker konflikten, og gjør at valg av ordning blir viktigere enn de øvrige rammene for samværet.

Vi mener også at det bør være mulighet for bistand til gjennomføring av samvær, også uten dom. Familievernkontorene bør kunne bistå i gjennomføring av samvær i forbindelse med mekling, slik at foreldre som ønsker det, kan få hjelp til å holde samværet i gang også i situasjoner hvor det er høy konflikt, men uten at saken må behandles i domstol.

Etter vårt syn må det settes av mer ressurser til obligatorisk veiledning, støtte og oppfølging i saker hvor det dømmes samvær med tilsyn. I saker hvor det foreligger dom, er det høy konflikt mellom foreldre. Det er ofte behov for tid til samtale og veiledning i tilknytning til gjennomføring av samvær. I dag tas dette av timene som er gitt til samvær. Vi mener det er behov for en veiledende standard for hvor stor andel av timene med støttet tilsyn som skal bestå av veiledning til foreldre og hvor mange timer som skal forbeholdes direkte samvær.

Kirkens Bymisjon mener at det også i større grad må gjøres kjent at familievernet har samtaletilbud for familier med opplevd stans i samvær.

6.7.3 Støtteperson og samvær med tilsyn

Departementet ønsker å se nærmere på om familiens nettverk kan fungere som støtte eller tilsynspersoner i høykonfliktsaker. Kirkens Bymisjon erfarer at foreldrekonfliktsaker ofte er vonde og svært komplekse. Å benytte familie og nettverk som tilsynspersoner kan fort føre til at konflikten «sprer seg». Vår kjennskap til disse sakene tilsier at en slik ordning kan ødelegge gode og viktige relasjoner for barnet hvis personer i nettverket rundt dem benyttes til overlevering eller på andre måter får formell plass i konfliktene. Det er en verdi at det er nøytrale personer uten tilknytning til saken.

12.1 Endringer i barneloven

Kirkens Bymisjon støtter utformingen av en egen bestemmelse som skal støtte opp om verdien av omsorg fra begge foreldre og en tydeliggjøring av at hensynet til hva som er barnets beste kan endre seg over tid.

Kirkens Bymisjon mener barn skal ha rett og mulighet til å si sin mening og bli hørt, derfor støtter vi at barn skal ha rett til en samtale med mekler uavhengig av om foreldrene samtykker. Samtidig vil dette være en ressursutfordring, for det må sikres at dette blir en rettighet som faktisk gis. Det må gjøres tydelig at mekler har ansvar for å sikre barns rett til samtale, og at dette er en individuell rett for hvert enkelt barn.

Det er etter vårt syn et alvorlig paradoks at vi med ordningen *beskyttet tilsyn* legger opp til samvær der barnet egentlig må beskyttes fra samværsforelder. **Dersom samvær ikke er til barnets beste, for eksempel fordi det er risiko for vold eller annen omsorgssvikt, skal det ikke være samvær.**

Kirkens Bymisjon mener at barn skal kunne nekte samvær, og at dette bør hjemles i lov. Vi støtter at det ikke skal være lov å hente barn til samvær med tvang eller mot barnets vilje. Vår erfaring er at en situasjon der tvang må benyttes sjelden oppleves som trygg for barnet. Når det er den ene forelder som hindrer samvær med den andre, mener Kirkens Bymisjon at det offentlige må løse konflikten mellom foreldrene med andre virkemidler enn å hente barnet med tvang.

Avslutningsvis ønsker vi å understreke at **det er en forutsetning for vellykket implementering av ny barnelov at familievern har tilstrekkelige ressurser.** Slik er det ikke i dag. Vi ber derfor om at dette sikres slik at familier som strever kan få den hjelpen de trenger.

Med vennlig hilsen,
Kirkens Bymisjon
11.09.24